

**Алмазов Олексій Дмитрович (1885-1936),
український військовий і громадський діяч,
генерал-хорунжий Армії УНР**

Народився в Херсоні в родині чиновника, тут пройшли його дитячі роки.

Обравши професію військового, зробив успішну кар'єру, у 1917 році отримав звання полковника, командував артилерійським дивізіоном. За Першу світову війну був нагороджений орденом Святого Володимира IV ступеня з мечами та бантом, орденом Святого Георгія IV ступеня.

З 1 січня 1918 року - командир окремої кінно-гірської батареї Гайдамацького Коша Слобідської України, організованого Симоном Петлюрою. 15 березня 1918 року батарея була реорганізована у Запорізький кінно-гірський гарматний дивізіон Окремої Запорізької дивізії військ Центральної Ради, на чолі якого Алмазов залишався до кінця визвольних змагань.

На чолі цього дивізіону у квітні 1918 року брав участь у поході полковника Болбочана на Крим. За часів Гетьманату охороняв український державний кордон. Учасник Першого зимового походу армії УНР. 3 серпня 1921 року був підвищений до звання генерала-хорунжого Армії УНР.

Непоказний і скромний чоловік в окулярах, який не володів даром красномовства і харизмою альфа-самця, він вмів знаходити спільну мову як з командуванням так і з підлеглими. Ввірений йому дивізіон вирізнявся високим рівнем дисципліни, значний відсоток вояків становили люди освічені: колишні вчителі, державні службовці, лікарі, гімназисти і кадрові старшини. Навіть у тривожні дні весни 1919 року, коли, здавалося б, армія розкладалась на очах, Алмазову вдавалось не просто врятувати свій підрозділ від руїни та анархії, а успішно виконувати поставлені перед ним бойові завдання.

Загалом Алмазова можна охарактеризувати як людину, яка не нарікала на несприятливі обставини, а намагалась зробити все можливе і неможливе для української справи "тут і зараз".

Після перемоги і встановлення радянської влади емігрував у Польщу. В 1930 році переїхав до Луцька, де працював інженером. Був активним учасником українського національного руху, головою філії Українського Центрального Комітету, однин із провідних діячів Волинського громадського комітету допомоги голодуючим в Україні.

Український генерал-хорунжий помер раптово, далеко від рідного Херсона. Його серце зупинилось вранці 13 грудня 1936 року. Похорон перетворився у справжню українську маніфестацію. Луцька газета "Нова нива" так на першій шпальті описувала прощання з Алмазовим: *"Давно вже не спостерігалось такої великої єдності і солідарності. Здається, що ніхто з українців не залишився в цей день у себе в хаті, вважаючи за святий обов'язок віддати останню прислугу небіжчикові"*.

У 2016 році вулиці Генерала Алмазова з'явилися у Києві, Херсоні та Луцьку. У 2018 році 406-й окремій артилерійській бригаді берегової оборони ВМС України було присвоєно ім'я генерал-хорунжого Олексія Алмазова.

Використані матеріали з інтернету:

<https://www.istpravda.com.ua/articles/2018/12/14/153418/>

<https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/sichen/6/1876-narodyvsya-oleksiy-almazov-ukrayinskyy-viyskovyy-diyach-general-horunzhyy-armiyi-unr>

<http://nk-online.com.ua/legenda-ukrayinskogo-hersona-czogo-dnya-narodivsya-general-horunzhij-armi%D1%97-unr-oleksa-almazov/>

Кедровський Володимир Іванович (1890-1970),
державний і політичний діяч, публіцист,
полковник Армії УНР

Народився у родині херсонських землевласників Кедровських, що походять з Пруссії. Закінчив Херсонське реальне училище, яке спеціалізувалося на військово-морській архітектурі, а потім продовжив освіту у мореплавній школі (каботажному училищі).

Протягом 1907-1911 рр. навчався в Одеському (Новоросійському) імператорському університеті, отримав фах у галузі статистики та економіки.

Ще з юнацьких років Кедровський належав до ЦК Української партії соціалістів-революціонерів, був членом Української Старої Громади в Херсоні. В 1911-1914 рр. працював у Херсонському земстві: спершу як працівник статистичного відділу, а згодом як його очільник.

Щойно у 1917 році в Російській імперії спалахнула революція, Володимир Кедровський взяв активну участь в українзації військових частин, а згодом – у творенні української армії. Справа ця була дуже нелегкою, бо мала супротив навіть в середовищі українських політиків, які вважали, що вистачить однієї міліції. Необхідність власного війська розуміли лише окремі політики та військовики, й серед них Петлюра та Кедровський. Єдність їхніх поглядів виникла ще в травні 1917 року, коли Кедровський в службових справах приїхав до Києва, де брав участь в засіданнях Першого всеукраїнського військового з'їзду.

У 1917 році його обрали членом українського військового Генерального комітету та членом Центральної Ради. Доклав великих зусиль до розбудови українського війська. 1 вересня 1917 року він був призначений заступником Генерального секретаря військових справ у новосформованому уряді та одержав звання підполковника Армії УНР. Однак вже за півроку, на знак протесту проти введення німецьких військ на територію України, подав у відставку і повернувся в Херсон.

З початком антигетьманського повстання, 13 листопада 1918 року виїхав до Києва за терміновим викликом. Наступного дня зустрівся з Євгеном Коновальцем та Федором Черником. Надвечір 14 листопада він уже вирушив до Білої Церкви, де були сконцентровані частини Січових Стрільців. 15 листопада у повстанському штабі Кедровський був свідком підписання С.Петлюрою Універсалу про повстання.

Рік 1919-й став для Кедровського останнім на землях України. Згодом він перебував на високих дипломатичних посадах. Був членом місії УНР у Туреччині. Як військовий представляв Український Уряд при головному штабі антантських військ у Салоніках.

3 грудня 1919 року — посол УНР у Латвії, Естонії та Фінляндії. У 1920 році делегат на конференцію п'яти держав в Ризі. Делегат від УНР на російсько-польських мирових переговорах в Ризі. З 1921 року спеціальний воєнний представник Директорії УНР і особово-уповноважений Головного Отамана Петлюри при уряді Туреччини.

У 1921-1923 рр. перебував в Австрії, активно займався журналістикою, став членом Спілки українських журналістів у Європі. Від 1923 року мешкав у США, був співробітником газети «Свобода», очолював український відділ радіостанції «Голос Америки».

В Херсоні є вулиця Полковника Кедровського.

Використані матеріали з інтернету:

<https://www.istpravda.com.ua/articles/2013/03/14/117537/>

Андрій Михайлович Грабенко (Конощенко)
(1857-1932) - письменник, етнограф,
громадсько-політичний діяч

З 1885 року і до кінця життя перебував у центрі громадського і культурного життя Херсона. У 1889 році отримав посаду діловода, а наступного року - секретаря Херсонської губернської земської управи. Він був одним з найкращих фахівців у земських справах усїєї Російської імперії. На Херсонщині домігся поліпшення агрономії, медицини, ветеринарії, шкільництва, будівництва шляхів.

Одночасно Грабенко багато робив для українського піднесення в губернії. Управа домогалася від уряду дозволу на викладання українською мовою в народних школах, в усіх народних бібліотеках розповсюджувалися українські книжки. Андрій Грабенко виступив одним з ініціаторів створення в Херсоні українського товариства «Просвіта». Він брав активну участь у заснуванні та становленні товариства «Українська Хата» - першого легального українського національно-культурного та політичного товариства в Херсоні.

Після утворення Українською Центральною Радою національного уряду — Генерального Секретаріату — А. Грабенка було запрошено на посаду керівника відділу земського та міського самоврядування при Генеральному секретарстві внутрішніх справ. За згадкою В. Кедровського, у Києві А. Грабенко виробив докладний план організації земського та міського самоврядування в Україні. Однак політична нестабільність завадила його практичній реалізації. Незабаром А. Грабенко прийняв рішення повернутись назад у рідний Херсон, де його знали, де він мав справжню силу, і де на нього чекала величезна праця⁴⁷. Упродовж 1918-1919 рр. український діяч, обіймаючи керівні посади в системі земського самоврядування, поринув у вирішення нагальних питань культурно-господарського розвитку Херсонщині. В умовах революційних катаклізмів органи місцевого самоврядування залишалися важливим фактором забезпечення нормальної життєдіяльності населення регіону.

«Свою величезну й позитивну працю вони провадили без гонаків, без вареників, українських пирогів чи голубців, без вишивок і стрічок, що мало б назовні показувати їх українство. Вони не кричали на все горло і на всіх перехрестях, що вони – українські патріоти, націоналісти, українські діячі й т.п., що ми тепер так часто чуємо від деяких наших патріотів. Вони не домогалися признання, нагороди або заплати за свою патріотичну роботу. Вони були немов ті плугатарі, що глибоко й старанно орали національну ниву та засівали її зерном, з якого мала вирости прекрасна, оновлена українська нація».

Зі спогадів полковника армії УНР В.Кедровського

4 січня 2011 року у Херсоні за підтримки благодійної ініціативи "Героїка" та Херсонського осередку Співки Української Молоді в Україні на будівлі храму Зосими й Савватія Соловецьких УПЦ КП (мікрорайон Текстильників, вул. Дмитра Марковича, 65) було відкрито меморіальну таблицю на честь Андрія Коношенка. В Херсоні (мікрорайон Текстильників) є вулиця Андрія Грабенка.

Використані матеріали з інтернету:

<http://mycity.kherson.ua/journal/konstanty13/grabenko.html>

<https://uk.wikipedia.org/wiki>

Челюк Іван Микитович (дата народження невідома - 1937),
український громадський та політичний діяч

У липні 1917 р., на хвилі Української революції, в Херсоні було утворено місцевий осередок української партії соціалістів-революціонерів. Її членом став, поряд з іншими херсонцями, й Іван Челюк — бухгалтер Херсонського повітового земства. Лозунги українських есерів »Хай живе демократична республіка», «Хай живе Земля і Воля» знайшли відгук у свідомості Челюка, налаштованого прогресивно й демократично.

З іменем Челюка пов'язано утворення культурно-просвітницької організації «Українська Хата» у 1917 році, пізніше він стає головою ради товариства «Просвіта». Товариство під керівництвом Челюка проводить велику роботу в галузі пропаганди історії України, літератури, мистецтва, влаштовуються лекції, концерти, організуються курси українознавства, український хор, національний театр.

Він був палким прихильником кооперації, його теоретиком і практиком. Челюк покладав великі надії на кооперацію як на засіб піднесення добробуту, організованості, національної свідомості широкого загалу. Іван Микитович став організатором товариства «Українська книгарня», його енергія, переконаність, віра в успіх справи запалювали однодумців. Щиро вболівав за успіх справи і, не бачачи в земляків очікуваної активності, нарікав: «Серед нас є багацько таких, що привикли лежати на печі, грітися у просі, а про те, що робиться поза його хатою, йому байдуже. Українці! Скиньте з себе млявість, беріться активно до будування нашого вільного національного життя».

Здібний публіцист, Челюк часто виступав на сторінках друкованих видань у 1917-1920 роках. Писав, як і жив: розумно, чесно, завзято. Багато з написаного ним вісімдесят років тому і сьогодні не втратило актуальності.

У 1937 році був заарештований і засуджений до розстрілу.

Іван Микитович був людиною активною, дієвою, палко любив Україну і щиро переймався її долею у той непростий час. У Херсоні є проїзд Івана Челюка.

Використані матеріали з інтернету:

<http://mycity.kherson.ua/journal/konstanty11/chelyuk.html>

<https://uk.wikipedia.org/wiki>